

การผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง
Farmers' Production and Distribution Channels of Sang Yod Rice
in Phattalung Province

แวนฟ้า ริกา¹ ภัทรวรรณ แท่นทอง² สมใจ หนูผึ้ง²
Wanfa Rika¹, Phattarawan Tantong², Somjai Nupaung²

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

²สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

¹ MBA Program, School of Management, Walailak University, E-mail: dawanfa@gmail.com

² School of Management, Walailak University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาด้านการผลิตข้าวสังข์หยดพบว่า การปลูกข้าวสังข์หยดเป็นแบบหว่านน้ำตมใช้แรงงาน 2-3 คน โดยใช้รถแทรกเตอร์ในการเตรียมดินไถนา เมล็ดพันธุ์มาจากเพื่อนบ้าน แหล่งน้ำจากน้ำฝน มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ไม่มีการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ไม่มีการควบคุมการออกรวง การเก็บเกี่ยวใช้วิธีการจ้งรอกเกี่ยว/นวดข้าว มีการเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมในการผลิตข้าวสังข์หยด คือกลุ่มวิสาหกิจปลูกข้าวสังข์หยด สำหรับผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,714.67 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 4,731.54 บาท มีกำไรเฉลี่ยต่อไร่ 3,015.87 บาท และมีกำไรต่อต้นทุน 1.76 เท่า ผลการศึกษาด้านการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด พบว่ามีการขายข้าวเป็นข้าวเปลือก โดยการแปรรูปเป็นข้าวกล้อง และขายให้แก่พ่อค้าส่งประเภทโรงสี ราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกสดเกี่ยวนละ 11,160.99 บาท และราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกแห้งเกี่ยวนละ 16,285.45 บาท ผู้กำหนดราคา คือ โรงสีหรือกลุ่มแม่บ้าน การชำระเงินในขณะที่ขายข้าว ผู้ซื้อมีการขนส่งโดยรถบรรทุกขนาด 6 ล้อ การบรรจุหีบห่อโดยถุงปุ๋ย ขนาดของถุงในการบรรจุข้าวสังข์หยดโดยถุงชนิดหนาขาวใสส่วนใหญ่จะบรรจุขนาด 1 กิโลกรัม มีการระบุชื่อฉลากเป็นภาษาไทย แต่ไม่มีการระบุสรรพคุณ หน่วยงานของภาครัฐมีการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดในประเทศและต่างประเทศส่วนใหญ่ในด้านการส่งเสริมการผลิตให้ได้มาตรฐาน

คำสำคัญ: การผลิต การจัดจำหน่าย ข้าวสังข์หยด

Abstract

This study aims to investigate the Production and the Distribution channel for Sang Yod Rice of the local farmers in Phattalung Province. It is found that the Sang Yod rice cultivation method is Wan Nam Tom (หว่านน้ำตม). The labor force for the production is 2-3 people per sample, and tractors are used to plough. Seeds are from within the neighborhood, and rain water is used. Both chemical and organic fertilizers are used. There is no control over weeds, and pests. The rice continues to its natural course of maturation. Rice harvest machines are used in the harvesting process. The farmers have learned more specific techniques by joining the communal Sang Yod Rice group. The overview of the investment shows that the average cost per rai is 1,714.67 baht while the average income per rai is 4,731.54 baht. The average profit per rai is 3,015.87 baht, yielding the profit per capital of 1.76 times. For the distribution channel of Sang Yod rice, it is found that the Farmers group sold paddy rice to rice mill in form of processed brown rice. The average price of fresh rice is about 11,160.99 baht per ton and the average price of dry rice is about 16,285.45 baht per ton. The price setter is the rice mill owner or Farmers group. The buyer transport rice by 6-wheel trucks. Rice is packed in small size sacks of 1 kg each. The clear bag has a name label in Thai on it

without details. The distribution is done immediately after the production process without much stocking. The government encourages quality production and seeks for distribution channels abroad.

Keyword: Production, Distribution, Sang Yod Rice

1. บทนำ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศแห่งเกษตรกรรม การปลูกข้าวเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของคนไทย ข้าวเป็นอาหารหลักประจำชาติ และเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญยิ่งของไทย โดยมีชาวนา 3.7 ล้านครัวเรือน จากครัวเรือนเกษตรทั่วประเทศ 5.6 ล้านครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 66 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวปีละประมาณ 56-58 ล้านไร่ ได้ผลผลิตปีละประมาณ 28.0-30.0 ล้านตันข้าวเปลือก มูลค่าปีละประมาณ 180,000-200,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้หลักที่หล่อเลี้ยงเกษตรกรในระดับรากหญ้า อีกทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2551)

จังหวัดพัทลุงมีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมากและโดยหนึ่งในหลายสายพันธุ์ที่มีการปลูกมาก เป็นข้าวที่มีคุณค่าในตัวของผู้บริโภคเองนั่นก็คือ "ข้าวสังข์หยด" และได้เป็นพื้นที่ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) เนื่องจากเป็นพื้นที่ หรือมีคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์เป็นข้าวที่มีชื่อเสียงประจำถิ่นของจังหวัดพัทลุง มีพื้นที่การปลูกข้าวสังข์หยดในปีเพาะปลูก 2553 ประมาณ 15,126 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 7,113 ตัน (WordMarkets&Trade, กระทรวงเกษตร,สหรัฐอเมริกา.ได้ศึกษา (อ้างในกรมการค้า, 2553)

ดังนั้นการศึกษา การผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง น่าจะเป็นแนวทางที่จะได้ทราบถึงสภาวะการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อเพิ่มคุณภาพในการผลิต และช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดที่เป็นส่วนประสมทางการตลาดในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อช่วยในการตัดสินใจ และช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสังข์หยดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาวะการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงสภาวะการผลิต และการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุงเพื่อเป็นข้อมูลแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาการผลิตและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงเพื่อสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการค้นคว้าตรวจสอบเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตข้าว และการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด ซึ่งผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งงานวิจัยที่ได้ศึกษาออกเป็น 2 ตอน คือ

4.1 สภาวะการผลิตข้าว

วินิต ชินสุวรรณ, สุเนตร โหม่งปรานี และณรงค์ ปัญญา ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า แรงงานต่อครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 260 กิโลกรัม วิธีการปลูก การปลูกแบบปักดำ ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณไร่ละ 1,767 บาท

บัญชา ลมลศิลป์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการการผลิตกรณีศึกษาการหว่านน้ำตมจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า วิธีการโดยการเผา แล้วปล่อยน้ำเข้า ไถตะ และตีเทือก การเตรียมดินประมาณ 7-10 วัน ใช้เมล็ดพันธุ์ 10-20 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้วิธีการหว่านขณะที่ดินยังมีน้ำใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชปริมาณการใช้ปุ๋ยจำนวน 25 กิโลกรัมต่อไร่ การเก็บเกี่ยวเมื่อข้าวอายุ 110-130 วัน ผลผลิตเฉลี่ยคือ 302 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 814 บาทต่อไร่ และรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร 1,175 บาทต่อไร่

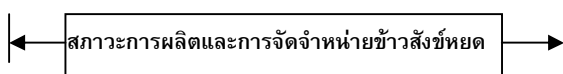
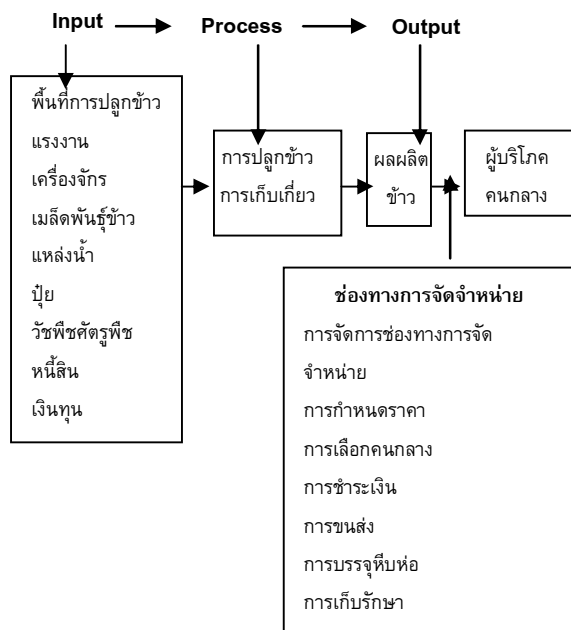
4.2 การจัดจำหน่าย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลตอบแทนและโครงสร้างตลาดข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงปีการเพาะปลูก 2549/50 พบว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,456.99 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 339.53 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาเฉลี่ย 10.99 บาทต่อกิโลกรัม และกำไรสุทธิต่อไร่ 1,274.45 บาท จำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดภูมิภาค แปรรูปเป็นข้าวสารข้าวกล้อง และข้าวซ้อมมือแล้วส่งไปจำหน่ายยังตลาดชายแดนไทย-มาเลเซีย ตลาดทุ่งสง และสถาบันเกษตรกร

นรินทร์ แก้วประเสริฐ และจินตนิษฐ์ จินตรานันต์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ช่องทางการกระจายข้าวของกลุ่มน้ำปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน มีพื้นที่ทำนา 20 ไร่ จากพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22 ไร่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน ข้าวพันธุ์พื้นเมืองซึ่งเป็นข้าวนาปี เกษตรกรนิยมปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น ข้าวเข้หมอง ข้าวสังข์หยด ข้าวไข่มด ราคาขายต่อเกี่ยว 5,606 บาท โดยราคาขายต่อเกี่ยวสูงสุด 6,300 บาท และราคาขายต่อเกี่ยวต่ำสุด 4,200 บาท จำนวนครั้งที่ขายโดยเฉลี่ย คือ 1-2 ครั้ง

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีหลายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการผลิตและการจัดจำหน่าย ดังนั้นจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดด้านสถานะการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

6. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุงใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

6.1 ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวกับการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

6.2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง

6.3 สืบหาและเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามโดยกลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากทราบจำนวนประชากรมีจำนวน 2,150 ราย กำหนดให้ใช้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2548) ดังต่อไปนี้

1. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 25% ของจำนวนประชากร
2. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10% ของจำนวนประชากร
3. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5% ของจำนวนประชากร
4. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักแสน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1% ของจำนวนประชากร

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 215 รายจากทุกอำเภอของจังหวัดพัทลุง โดยทำการคัดเลือกตัวอย่างโดยวิธีบอกต่อ (Snowballing Sampling) คัดเลือกผู้ผลิตข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง จากนั้นผู้วิจัยจะสอบถามผู้ผลิตข้าวสังข์หยดท่านนั้นเสนอชื่อผู้ผลิตข้าวสังข์หยดรายต่อไป จนครบ 215 ราย

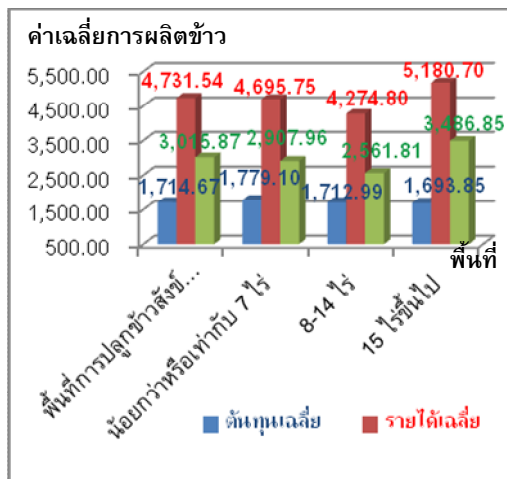
6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) เพื่อประมวลผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

6.5 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

6.6 เสนอแนวทางในการจัดการข้าวสังข์หยดแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดต่อไป

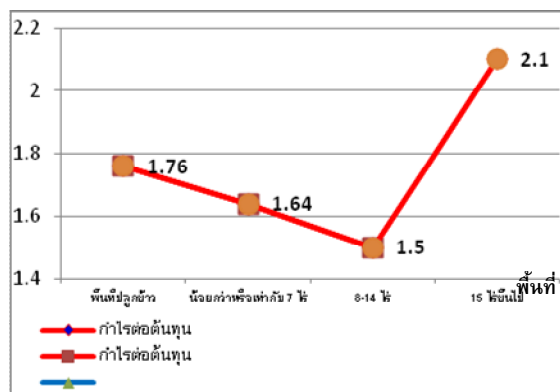
7. ผลการวิจัย

ด้านสถานะการผลิตข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดในปี 2553/54 คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยคือ 8.87 ไร่ต่อคน วิธีการปลูกแบบหว่านน้ำตามใช้แรงงาน 2-3 คน ใช้รถแทรกเตอร์ในการเตรียมดินไถนา แหล่งเมล็ดพันธุ์มาจากเพื่อนบ้าน แหล่งน้ำจากน้ำฝน มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ไม่มีการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ไม่มีการควบคุมการออกรวง การเก็บเกี่ยวใช้วิธีการจ้งรถเกี่ยว/นวดข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ผลผลิตข้าวสังข์หยดจำนวน 689.70 เกวียนต่อปี จำนวนเฉลี่ยต่อไร่ 361.67 กิโลกรัม มีการเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมในการผลิตข้าวสังข์หยด

ภาพที่ 2 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยข้อมูลการผลิตข้าวสังข์หยดจำแนกตามต้นทุน รายได้ กำไรโดยแบ่งตามพื้นที่การปลูกข้าวสังข์หยด

กำไรต่อต้นทุน

ภาพที่ 3 กราฟแสดงกำไรต่อต้นทุนในการผลิตข้าวสังข์หยด

การจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดใน จังหวัดพัทลุง พบว่า ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการข้าวสังข์หยดโดยการขายข้าวเปลือก มีการแปรรูปเป็นข้าวกล้อง ส่วนใหญ่ขายให้แก่พ่อค้าส่งประเภทโรงสี ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่คือโรงสีหรือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านการชำระเงินส่วนใหญ่ชำระเงินในขณะที่ขายข้าว การขนส่งข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่ผู้ซื้อมารับเอง ใช้การขนส่งทางรถบรรทุกขนาด 6 ล้อ การบรรจุหีบห่อข้าวสังข์หยดโดยถุงปุ๋ย ขนาดของถุงในการบรรจุข้าวสังข์หยดโดยถุงชนิดหนาขาวใสส่วนใหญ่คือขนาด 1 กิโลกรัม ไม่มีฉลาก ไม่มีการระบุสรรพคุณ การเก็บรักษาข้าวสังข์หยดโดยการผลิตแล้วจำหน่ายทันที

ตารางที่ 1 แสดงราคาข้าวสังข์หยด

ประเภทข้าว	ประเภทราคา	(หน่วย: บาท/เกวียน)
ข้าวเปลือกสด	ราคาเฉลี่ย	11,160.99
	ราคาสูงสุด	18,000
	ราคาต่ำสุด	7,000
ข้าวเปลือกแห้ง	ราคาเฉลี่ย	16,285.45
	ราคาสูงสุด	25,000
	ราคาต่ำสุด	8,000

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าราคาข้าวสังข์หยดสามารถแบ่งตามประเภทการขายข้าวเป็นสองประเภทคือ การขายแบบข้าวเปลือกสด และข้าวเปลือกแห้ง โดยราคาข้าวเปลือกสดจะมีราคาเฉลี่ยประมาณ เกวียนละ 11,160.99 บาท มีราคาสูงสุด เกวียนละ 18,000 บาท และราคาต่ำสุด เกวียนละ 7,000 บาท ส่วนราคาข้าวเปลือกแห้ง มีราคาเฉลี่ยประมาณเกวียนละ 16,285.45 บาท ราคาสูงสุดเกวียนละ 25,000 บาท และราคาต่ำสุด เกวียนละ 8,000 บาท

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดของกลุ่มตัวอย่างเรียงตามลำดับ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา น้ำท่วมไร่นาเสียหาย การมีศัตรูพืช เช่น หอยเชอรี่ เพลี้ยกระโดด แมลงต่าง ๆ และผลผลิตได้น้อย และปัญหาในการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดเรียงตามลำดับ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านราคาข้าวที่ขายได้ต่ำกว่าราคาตลาด การมีคนกลางในการรับซื้อข้าวสังข์หยดน้อย ราย และเกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับคนกลาง

8. อภิปรายผล

8.1 สภาพการผลิตข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงพบว่า วิธีการปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นแบบหว่านน้ำตม มีการใช้แรงงาน 2-3 คน ใช้รถแทรกเตอร์ในการเตรียมดินไถนา แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดมาจากเพื่อนบ้าน แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวสังข์หยดนั้นมาจากแหล่งน้ำฝน มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์แต่การใช้ปุ๋ยอินทรีย์นั้นยังน้อยมาก ไม่มีการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ไม่มีการควบคุมการออกรวง การเก็บเกี่ยวใช้วิธีการจ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผลิตข้าวสังข์หยดนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการผลิตแบบผสมคือตามธรรมชาติและการเริ่มที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตข้าว ในด้านพื้นที่การปลูกข้าวสังข์หยดทั้งหมดมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,714.67 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 4,731.54 บาท มีกำไรเฉลี่ยต่อไร่ 3,015.87 บาท และมีกำไรต่อต้นทุน 1.76 เท่า จำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่คือ 361.67 กิโลกรัม มีการเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมในการผลิตข้าวสังข์หยด สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของวินิต ชินสุวรรณ, สุนทร โม่งปรานี และณรงค์ ปัญญา (2540) ได้ศึกษา พบว่า เกษตรกรมีแรงงานน้อยกว่า 3 คน จำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 260 กิโลกรัม วิธีการปลูกข้าวส่วนใหญ่ คือ การปลูกแบบปักดำ นิยมใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อไร่ 1,767 บาท และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บัญชา ลมลศิลป์ (2543) ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 302 กิโลกรัม ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 814 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 1,175 บาท และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 (2550) พบว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,456.99 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 339.53 กิโลกรัม ราคาเฉลี่ย 10.99 บาทต่อกิโลกรัม และกำไรสุทธิต่อไร่ 1,274.45 บาท ซึ่งทั้งนี้ในด้านต้นทุนเฉลี่ย รายได้เฉลี่ย กำไรเฉลี่ย และผลผลิตเฉลี่ย มีความแตกต่างกันนั้นอาจจะเนื่องมาจากวิธีการปลูกข้าวที่แตกต่างกัน สภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนสายพันธุ์ข้าวที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยที่ได้อาจมีความแตกต่างกัน

8.2 การจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดใน จังหวัดพัทลุง พบว่าส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการข้าวสังข์หยดโดยการขายข้าวเปลือก มีการแปรรูปเป็นข้าวกล้อง ส่วนใหญ่ขายให้แก่พ่อค้าส่งประเภทโรงสี ราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกสดเกี่ยวนละ 11,160.99 บาทและราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกแห้งเกี่ยวนละ 16,285.45 บาท ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยด ส่วนใหญ่คือ โรงสีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 (2550) พบว่า ผลผลิต มีการจำหน่ายข้าวสังข์หยดในตลาดท้องถิ่นและตลาดภูมิภาค โรงสี ตลาดชายแดนไทย-มาเลเซีย ตลาดทุ่งสง และสถาบันเกษตรกร

การนำสินค้าไปสู่ลูกค้าโดยผู้ซื้อมารับสินค้าเอง การขนส่งทางรถบรรทุกขนาด 6 ล้อ การบรรจุหีบห่อข้าวสังข์หยดโดยถุงปุ๋ย ขนาดของถุงในการบรรจุข้าวสังข์หยดโดยถุงชนิดหนาขาวใสส่วนใหญ่ขนาด 1 กิโลกรัม ไม่มียี่ห้อ ไม่มีการระบุสรรพคุณผลิตแล้วจำหน่ายทันทีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Armstrong (1999) ได้กล่าวไว้ว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นกระบวนการในการนำสินค้าหรือบริการไปสู่ลูกค้าคนสุดท้าย ซึ่งในกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังลูกค้านั้นต้องมีความสัมพันธ์กับการขนส่ง การควบคุมปริมาณสินค้า การติดต่อสื่อสาร การกระจายสินค้า คนกลาง ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก สินค้าคงคลัง และการเก็บรักษาสินค้า

9. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การผลิตข้าวสังข์หยดเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่มีความน่าสนใจเนื่องจากว่าสามารถที่ได้รับความนิยมตอบแทนค่อนข้างดีและตลาดยังมีโอกาสที่จะเติบโตโดยผู้ที่สนใจที่จะลงทุนควรที่จะพิจารณาในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยการปลูกในพื้นที่ขนาด 15 ไร่ขึ้นไป โดยการใช้รถแทรกเตอร์ใน

การเตรียมดินไถนาเพราะจะเกิดการประหยัดมากกว่าการใช้รถไถเดินตามและควรปลูกโดยเน้นการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ เช่นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพราะจะเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตข้าวได้มากกว่าใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมาก อีกทั้งยังช่วยเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดเพราะตลาดต่างประเทศมีความต้องการข้าวสังข์หยดที่เป็นอินทรีย์สูง โดยมีการเข้าร่วมกลุ่มทางการเกษตรก็จะทำให้เกษตรกรสามารถที่จะได้รับแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการผลิตข้าวสังข์หยด

1) ปัญหาในเรื่องน้ำท่วมไร่นาเสียหาย ดังนั้นเกษตรกรอาจจะใช้อีเอ็ม บอล (EM Ball) ในนาข้าวที่ถูกน้ำท่วมเนื่องจากใน อีเอ็ม บอลจะมีจุลินทรีย์ที่ช่วยสังเคราะห์แสงใต้น้ำได้ ทำให้ต้นข้าวฟื้นฟูได้หลังจากถูกน้ำท่วมเป็นเวลานาน (โกวิทย์ ดอกไม้, 2554)

2) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาในด้านการมีศัตรูพืช เช่น หอยเชอรี่ เพลี้ยกระโดด แมลงต่าง ๆ ดังนั้นการที่จะควบคุมในด้านศัตรูพืชนาข้าวนั้นก่อนอื่นต้องเริ่มจากการที่เกษตรกรต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของข้าวสังข์หยด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในการปลูกและการดูแลข้าวสังข์หยด เช่นการใส่ปุ๋ยการกำจัดแมลงศัตรูพืชต่าง ๆ

3) ปัญหาผลผลิตได้น้อยจากการศึกษาพบว่า ผลผลิตเฉลี่ย 361.67 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้และสนับสนุนเกษตรกรในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงดิน การเพิ่มผลผลิตในนาข้าว การกำจัดวัชพืชนาข้าว การกำจัดข้าวพันธุปน การใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีการคัดเลือกแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้คุณภาพ

4) ต้นทุนในการผลิตข้าวสูง พบว่ามีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,714.67 บาท ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดหรือจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดในราคาที่ถูกลง การรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้จากการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการปลูกข้าวให้มีคุณภาพมากขึ้น การที่เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการผลิตข้าวสังข์หยดมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,797.69 บาท ซึ่งสูงกว่าการเข้าร่วมกลุ่มในการผลิตข้าวสังข์หยด ซึ่งมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,660.20 บาท

2. ในด้านการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

1) ราคาข้าวที่ขายได้ต่ำกว่าราคาตลาด เนื่องจากไม่มีการรับประกันราคาข้าวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา และควรแก้ปัญหาในด้านการจัดการผลผลิต ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ข้าวสังข์หยดให้มากขึ้นโดยการให้ความรู้ในการเพิ่มมูลค่า (Added Value) การ

แปรรูปผลิตภัณฑ์การสร้างแตกต่าง (Differentiation) ให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ

2) มีคนกลางในการรับซื้อข้าวสังข์หยดน้อยราย ดังนั้น ก็ควรจะมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย เช่นการขยายธุรกิจไปสู่ปลายน้ำ (Forward Integration) ควรมีการรวมกลุ่มทางการเกษตรแล้วนำข้าวสังข์หยดมาผ่านการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

3) ขาดความรู้ในการจำหน่ายข้าวสังข์หยด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรถึงการจำหน่ายเพื่อเป็นแนวทางแก่เกษตรกรในการที่จะสร้างความเข้าใจในด้านการจัดจำหน่าย การเจรจาต่อรองราคากับคนกลาง และการเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความเหมาะสม

4) การปลูกข้าวสังข์หยดแบบเกษตรอินทรีย์ พบว่า การใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ มีต้นทุนมากที่สุดคือ 1,798.81 บาท ซึ่งสูงกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,693.20 บาท และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่ำสุด คือ 1,552.26 บาท ทั้งนี้หากเกษตรกรหันมาผลิตข้าวแบบอินทรีย์ก็จะช่วยในเรื่องการลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าของข้าวสังข์หยดได้สูงขึ้น อีกทั้งเกษตรกรที่เก็บข้าวไว้ทานเองก็จะมีข้าวปลอดสารพิษไว้ทานในครัวเรือนอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพราะเกษตรกรอาจจะไม่เข้าใจในคำถามที่เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ และควรมีการศึกษาด้านการตลาดและกระบวนการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยด เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจและสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อย่างหลากหลายและควรมีการวิจัยเชิงวิชาการด้านการปรับปรุงคุณภาพการผลิตควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงเศรษฐกิจด้วย

10. เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. 2553. สถานการณ์การผลิตและการตลาดข้าวของโลก ปี 2553/2554. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.ricethailand.go.th/rice>
- โกวิทย์ ดอกไม้. 2554. อีเอ็มพันธุ์นาข้าวหลังน้ำท่วม ทางรอดใหม่ของชาวนา. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2554, จาก <http://www.emnarong.com/index.php>
- นรินาถ แก้วประเสริฐ และจินตนิษฐ์ จินตรานันต์. 2549. ช่องทางกระจายข้าวของกลุ่มน้ำปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน ณรงค์ บุญสวยขวัญ (บรรณาธิการ), ยุทธศาสตร์ข้าวภาคใต้: ยุทธศาสตร์ชาวนากลุ่มน้ำปากพอง. (หน้า106-127).นครศรีธรรมราช: ไทม์ ฟร้นดิ้ง.
- บัญชา ลมลศิลป์. 2543. การจัดการการผลิตกรณีศึกษาการหว่านน้ำตมจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2548. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินิต ชินสุวรรณ, สุนทร โม่งปรานี และ ณรงค์ ปัญญา. 2540. ข้อมูลพื้นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช. 2551. ระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาข้าว จังหวัดนครศรีธรรมราช. เอกสารข้อมูลระบบการวางแผน.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 สงขลา และจังหวัดพัทลุง. 2550. ลักษณะทางพันธุกรรม. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2553, จาก http://www2.oae.go.th/zone9/rice_songyod/information/market_rice.html

Kotler Phillip and Armstrong Gary. 1999. **Principles of Marketing**. Upper Saddle River. New Jersey: Prentice-Hall Inc.